

5th UTRAK, 18/20 November 2022, ANKARA

**ANKARA BİLİM
ÜNİVERSİTESİ**

**HISTORY
STUDIES**
INTERNATIONAL JOURNAL OF HISTORY

5TH INTERNATIONAL TURKISH - RUSSIAN WORLD ACADEMIC RESEARCH CONGRESS

5. ULUSLARARASI TÜRK -
RUS DÜNYASI
AKADEMİK ARAŞTIRMALAR
KONGRESİ

5-Й МЕЖДУНАРОДНЫЙ
КОНГРЕСС ТУРЕЦКО-
РОССИЙСКИХ АКАДЕМИЧЕСКИХ
ИССЛЕДОВАНИЙ

**2022
ANKARA**

**18-20
NOVEMBER**

Full Text Book

Tam Metin Kitabı

ANKARA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
www.turkruskongresi.org

5th UTRAK, 18/20 November 2022, ANKARA

UTRAK

МОСКОВСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ
имени М.В.ЛОМОНОСОВА

5. Uluslararası Türk - Rus Dünyası Akademik Araştırmalar Kongresi

*5th International Turkish - Russian World Academic Research
Congress*

*5-Й Международный Конгресс Турецко-Российских
Академических Исследований*

(18 - 20 November 2022)

ANKARA

- *Sosyal Bilimler –*
- *SocialSciences–*

- *Bildiri Tam Metin Kitabı-*
- *ProceedingBook -*

Editor

Osman KÖSE

Ankara 2022

 5th UTRAK, 18/20 November 2022, ANKARA

Yayın Koordinatörü/ BroadcasteCoordinator •
Muhammet ÖZCAN

Yayın Yönetmeni / General Publishing Director •
Osman KÖSE

Editör / Editedby •
Osman KÖSE

Kapak Tasarım / Cover Design
Bülent POLAT

İç Tasarım / Interior
Bülent POLAT

Birinci Basım / First Edition • ©
Kasım 2022 // November 2022-Ankara

ISBN: 978-625-8190-32-8

ASOS YAYINEVİ

1st Edition / 1.baskı: Kasım/November 2022

Address / Adres: Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu Cad. No: 67/2-4/MERKEZ/ELAZIĞ

Mail: asos@asosyayinlari.com

Web: www.asosyayinlari.com

Instagram: <https://www.instagram.com/asosyayinevi/>

Facebook: <https://www.facebook.com/asosyayinevi/>

Twitter: <https://twitter.com/Asosyayinevi>

BOARDS / KURULLAR

Supporting Institutions / Destekleyen Kurumlar

Ankara Bilim Üniversitesi

Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

Honor Board / Onur Kurulu

Prof. Dr. Yavuz DEMİR, Ankara Bilim Üniversitesi Rektörü

Chairman of the Organizing Committee / Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Osman KÖSE, Milli Savunma Üniversitesi

Congress Organizing Committee / Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Bünyamin KOCAOĞLU, Milli Savunma Üniversitesi

Prof. Dr. Osman KÖSE, Milli Savunma Üniversitesi

Doç. Dr. Kemale Tahsin KARİMOVA, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi M. Fatih SANSAR, Ege Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Canan PAŞALOĞLU, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Kevser TETİK, Anadolu Üniversitesi

Dr. Gülhanım Bihter YETKİN, Ordu Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Huriye EMEN, İstanbul Topkapı Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Enver Emre ÖCAL, İstanbul Topkapı Üniversitesi

Science Board / Bilim ve Hakem Kurulu

Doç. Dr. Dmitri Aleksandrovich ANDREEV, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Ismail Alievich AGAKİSHİEV, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

Prof. Dr. Bülent AKAR, Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Nurlan AKHMETOVA, Balasagun Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Erdal AKSOY, Hacıbayram Veli Üniversitesi

Doç. Dr. Leyla ALİYEVA, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Doç. Dr. Tamilla Aliyeva, Dokuz Eylül Üniversitesi

Dr. İmren ARBAÇ, Yeditepe Üniversitesi

Prof. Dr. Lev Sergeevich BELOUSOV, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK, Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Ekrem CAUSEVİC, Zagreb Üniversitesi, Hırvatistan

Prof. Dr. Alishina Khanisa CHAVDATOVNA, Bilimler Akademisi, Tataristan

Prof. Dr. Ebru CEYLAN, İstanbul Aydın Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Jale COŞKUN, İstanbul Aydın Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK, Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Siddık ÇALIK, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Nur ÇETİN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Prof. Dr. Nasip DEMİRKUŞ, Van Yüzüncüyıl Üniversitesi

Doç. Dr. Nihada DELİBEGOVİC DŽANIĆ, Tuzla Üniversitesi, Bosna –Hersek

Doç. Dr. Nur Jale ECE, Mersin Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Huriye EMEN, İstanbul Topkapı Üniversitesi

Doç. Dr. Demet GÜRHAN, Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Elmira HABİBULİNA, Kazan Federal Üniversitesi, Rusya

Prof. Dr. Asif Abbas oğlu HACILI, Azerbaycan Üniversitesi

Prof. Dr. Necdet HAYTA, Gazi Üniversitesi

Dr. Sajjad HOSSEN, Erdebil Üniversitesi, İran

Prof. Dr. Maria IVANICS, Szegeci Üniversitesi, Macaristan

Prof. Dr. Emine İNANIR, İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Nurşat JUMADİLOVA, Karaganda Bolaşak Akademisi

Prof. Dr. Sergei Pavlovich KARPOV, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Gülün KARABAĞ, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Kamala Tahsin KARIMOVA, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Ulvi KESER, Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, KKTC
Prof. Dr. Sergei Victorovich DEVIATOV, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nükhet Eltut KALENDER, Van Yüzüncüyıl Üniversitesi
Prof. Dr. Behset KARACA, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Kamer KASIM, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Bünyamin KOCAOĞLU, Milli Savunma Üniversitesi
Doç. Dr. Emina BERBIC KOLAR, Osijek Üniversitesi, Hırvatistan
Doç. Dr. Meliha KÖSE, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Elena KRAINIUCHENKO, Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Olga KLİMİKİNA, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Olga Yevgenievna KAZMİNA, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Sergei Vladimirovich MİRÖNENKO, Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Engin OBA, Çağ Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Enver Emre ÖCAL, İstanbul Topkapı Üniversitesi
Prof. Dr. Onur ÖZSOY, Ankara Bilim Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Canan PAŞALOĞLU, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Berdi SARIYEV, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Makbule SABZİYEVA, Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Nikolay N. TELİTSİN, St-Petersburg Devlet Üniversitesi, Rusya
Dr. Öğretim Üyesi Kevser TETİK, Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Türkmen TÖRELİ, Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Sevinç ÜÇGÜL, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL, Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Selma ÜNLÜ YEL, Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Okan YEŞİLOT, Marmara Üniversitesi
Dr. Gülhanım Bihter YETKİN, Ordu Üniversitesi
Doç. Dr. Gökçe YOĞURTCU, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Prof. Dr. Firengiz Paşayeva YUNUS, Kafkas Üniversitesi
Dr. Ece YÜKSEL, Yeditepe Üniversitesi

Secretary / SEKRETER

Zuhal KOÇ

Önsöz

Geleneksel olarak her yıl düzenlenen 5. Uluslararası Türk-Rus Kongresi (UTRAK), bu yıl da Ankara Bilim Üniversitesi'nin ev sahipliğinde yapıldı. Kongreye yurtdışı ve yurt içindeki farklı üniversitelerden gelen katılımcılar 35 tebliğ sunuldu. Tarihi süreç içinde en yüksek seviyelerde olan Türk- Rus ilişkilerine tarihi anlamda ışık tutmak açısından geleneksel hale gelen kongrede sunulan tebliğlerin ve yayınlanan kitapların, bu ilişkilere bilimsel açıdan faydalar sağladığına ve yol gösterici ışık tuttuğuna inanıyoruz. Bu vesileyle UTRAK kongresinin her yıl Kasım ayında geleneksel olarak icra edileceğini bildirmek istiyoruz.

Kongrede 35 tebliğ sunulmuş ve özetler özet kitabında yayınlanmıştır. Bildiri Tam Metin Kitabı için ise 3 katılımcı metinlerini göndermişlerdir. Bu kitapta bu nedenle üç bilimsel metin yer almaktadır.

Kongreye katılım sağlayan ve eserleriyle akademi dünyasına ışık tutan değerli bilim insanlarına ve kongreye ev sahipliği yapan Ankara Bilim Üniversitesi'ne ve Rektörü Prof. Dr. Yavuz DEMİR hocamıza teşekkürlerimi sunarım.

Gelecek kongrede görüşmek dileğiyle

Osman KÖSE

İçindekiler

Ülkemizde Son 5 Yıl İçerisinde Mücadele Sporları Üzerine Yapılmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi.....	8
Popüler Kültür Bağlamında Lüks Tüketimin Instagram Örneği Üzerinden Görsel Kültüre Yansıması.....	18
L. S. Barhudarov'un Çeviri Dönüşümleri.....	25

Oral Presentation / Sözlü Sunum

ORCID ID: 0000-0001-8472-9824

Ülkemizde Son 5 Yıl İçerisinde Mücadele Sporları Üzerine Yapılmış Doktora Tezlerinin İncelenmesi

Öğr. Gör. Dr Abdüsselam Turgut

Hitit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Özet: Çalışmamızın amacı; ülkemizde son 5 yıl içerisinde spor bilimleri alanında, mücadele spor branşları üzerinde yapılmış doktora tezlerinin incelenmesidir. Türkiye Cumhuriyeti'nde hazırlanan lisansüstü tezler YÖK Tez Merkezinde (YÖKTM) yayınlanmaktadır. Çalışmamızı gerçekleştirmek amacıyla YÖKTM 'de yayınlanan 2017 yılından günümüze kadar spor bilimleri alanında yapılmış 789 doktora tezi, araştırma grubu ve yöntem açısından incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda çalışmamıza uygun olan 52 doktora tezi seçilmiştir. Bu tezlerin dördü 2017 yılında, beşi 2018 yılında, on üçü 2019 yılında, onu 2020 yılında, on ikisi 2021 yılında ve yedisi 2022 yılında yayımlanmıştır. 51 doktora tezinin on biri güreşçiler, yedisi tekvandocular, ikisi boksörler, biri judolar, biri güreşçiler ve sedanterler, biri kickboks sporcuları ve fiziksel olarak aktif bireyler, beşi sadece farklı branşlardaki mücadele sporcuları üzerine, yirmi üçü farklı mücadele sporlarında faaliyet gösteren sporcular ile takım sporları ve diğer bireysel spor dallarında faaliyet gösteren sporcular üzerine yapılmıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan bu araştırmaların yirmi birinde anket, on beşinde fizyolojik ölçümler, yedisinde biyokimyasal testler, üçünde fiziksel ölçümler, ikisinde yüz-yüze görüşme, birinde fizyolojik ölçümler ve anket, birinde biyokimyasal testler ve anket, birinde radyolojik görüntüler kullanılmıştır. Sonuç olarak, araştırmacıların en çok mücadele sporcularının karakter ve davranış özellikleri üzerine çalışma yaptıkları, ardından çeşitli fiziksel ve fizyolojik testler ile mücadele sporcularının performanslarını ya da uygulanan antrenman protokollerine karşı verdikleri tepkiler araştırılmıştır. Az sayıda çalışmada mücadele sporcularının spor kariyerleri boyunca yaşadıkları olaylar değerlendirilmiş ya da sporcuların faaliyet gösterdikleri branştan gördükleri zararlar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mücadele Sporları, Güreş, Boks, Karate, Kick-Boks, Tekvando.

Investigation of Doctoral Theses On Combat Sports in the Last 5 Years in Our Country

Abstract: The aim of our study is to examine the doctoral dissertations on combat sports branches in the field of sports sciences in the last 5 years in our country. Graduate theses prepared in the Republic of Turkey are published in the YÖK Thesis Center (YÖKTM). In order to carry out our study, 789 doctoral dissertations made in the field of sports sciences since 2017, published in YÖKTM, were examined in terms of research group and method. As a result of the examination, 52 doctoral theses suitable for our study were selected. Four of these theses were published in 2017, five in 2018, thirteen in 2019, ten in 2020, twelve in 2021 and seven in 2022. Of the 52 doctoral theses, eleven were wrestlers, seven were taekwondo players, two were boxers, one was judo, one was wrestlers and sedentary, one was kickboxers and physically active individuals. five only on combat athletes in different branches, twenty-three of them were made on athletes active in different combat sports, and on athletes active in team sports and other individual sports. Of these studies, which are the subject of our study, twenty-one questionnaires, fifteen physiological measurements, seven biochemical tests, three physical measurements, two face-to-face interviews, one physiological measurements and questionnaire, one biochemical tests and questionnaire, one radiological images were used. As a result, researchers mostly studied the character and behavioral characteristics of combat athletes, then the performances of combat athletes or their reactions to the applied training protocols were investigated with various physical and physiological tests. Few studies have examined physiological and behavioral/character traits together. In addition, several studies have evaluated the events experienced by combat athletes during their sports careers or examined the damages suffered by the athletes from the branch in which they are active.

Keywords: Combat Sports, Wrestling, Boxing, Karate, Kick-Boxing, Taekwondo.

1. GİRİŞ

İki sporunun sıklet ağırlıkları benzer ve dengeli olmak şartıyla ilgili federasyonların belirlediği kurallar çerçevesinde ve hakemlerin gözlemleri içerisinde ring veya dojo'larda yaptıkları, üst ve alt ekstremitelerini kullanarak gelebilecek darbeleri karşı savunma, atak yapma ve savuşturma amacına yönelik uygulanan sporlara mücadele sporları denmektedir. Dünyada genel olarak dövüş sanatları adı ile bilinen bu sporlar ülkemizde mücadele sporları olarak anılmaktadır (Demir ve Çelebi, 2019). Diğer bir deyişle, Mücadele sporu rekabet içeren ve belirli kurallar çerçevesinde yapılan spor dallarının ortak adıdır. Sporcuların kendisini savunma sanatıdır (Şahinler ve Beşler, 2021).

İnsanların dövüş yapmaları insanlık tarihi kadar eskidir. Mücadele sporlarının ne zaman başladığına dair kesin bir bilgi yoktur. İnsanlar çok uzun yıllardan beri dövüş sporu yapmaktadırlar. Sporun rakibine üstünlük sağlaması insanların arasındaki rekabet ile benzerlik göstermektedir (İlhan ve Uçar, 2021).

Dünya genelinde dövüş sanatları olarak bilinen bu sporlar ülkemizde mücadele sporları olarak anılmaktadır. Mücadele sporlarından bazıları şunlardır; Kick boks, Karate, Tekvando, Judo, Boks, Güreş vb. spor branşları... (Beşikçi vd. 2019).

Ülkemizde mücadele spor dallarına katılım oldukça yüksektir. Mücadele sporlarına katılımın fazla olması ile birlikte, bu spor dallarının üzerine birçok bilimsel araştırma yapılmıştır. Çalışmamızın amacı; ülkemizde son 5 yıl içerisinde spor bilimleri alanında, mücadele spor branşları üzerinde yapılmış doktora tezlerinin incelenmesidir.

2. YÖNTEM

Türkiye Cumhuriyeti'nde hazırlanan lisansüstü tezler YÖK Tez Merkezinde (YÖKTM) yayınlanmaktadır. Çalışmamızı gerçekleştirmek amacıyla YÖKTM 'de yayınlanan 2017 yılından günümüze kadar spor bilimleri alanında yapılmış 789 doktora tezi, araştırma grubu ve yöntem açısından incelenmiştir. Araştırmamız için YÖKTM' de bulunan detaylı tarama bölümünde konu alanı "spor" olarak daraltılmış, tez türü "doktora" olarak seçilmiş ve arama 2017-2022 yılları ile sınırlandırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda 52 doktora tezi çalışmamıza dahil edilmiştir.

3. BULGULAR

2017 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: 2017 Yılında Türkiye'de Mücadele Sporları Üzerine Yapılmış Doktora Tezlerini Gösterir Tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Çelik, M.N.	Judo	Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	Ümitler ve gençler kategorisinde yarışan judocuların sıvı kaybının bazı biyokimya değerleri üzerine etkisi
2	Özbay, S.	Güreş	Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı.	Elit güreşçilerde maksimal kuvvet antrenmanlarının serum interlökin-6 (ıl-6) seviyesi ve bağışıklık sistemi üzerine etkileri.
3	Moghanlou, A.E.	Güreş	Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı.	Farklı ülke milli takımlarında yer alan büyük erkek güreşçilerin beslenme alışkanlıkları ve başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi.
4	Tazegül, Ü.	Atletizm, boks, güreş, halter, hentbol, kürek, tekvando, sutopu, voleybol, vücut geliştirme	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Elit düzeydeki erkek sporcuların narsisizm düzeyleri ve beden algıları arasındaki ilişkinin araştırılması.

2018 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: 2018 yılında Türkiye’de mücadele sporları üzerine yapılmış doktora tezlerini gösterir tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Shokoufeh, S.	Güreş	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı	Türkiye’de elit erkek ve bayan güreşçiler ile spor yapmayan bireylerin zihinsel yetenek, liderlik ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi
2	Bal Turan, E.	Futbol, güreş, kick boks	Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Hareket ve Antrenman Bilimleri Anabilim Dalı	Erkek sporcularda sporcu kimliğinin çelişik duygulu cinsiyetçilik ile ilişkisinin incelenmesi
3	Aydın, E.M.	Güreş, kick boks, judo, boks, wushu	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı	Hızlı kilo kaybının kuvvet ve kas aktivasyonu üzerine etkilerinin incelenmesi.
4	Aksoy, C.	Güreş	Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Güreşçilerde düzenli yapılan antrenmanların irisin, leptin ve insülin düzeylerine etkisi.
5	Mutlu, Z.S.	Kickboks	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Sağlıklı yaşam için spor yapanlarla, düzenli olarak kick boks sporu yapanların fitness seviyeleri, atılacak ve stresle başa çıkma becerileri

2019 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: 2019 yılında Türkiye’de mücadele sporları üzerine yapılmış doktora tezlerini gösterir tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Güder, F.	Tekvando	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Taekwondocularda müsabaka süresince uygulanan vuruşların sayı ve şiddetinin kas hasarına etkisinin incelenmesi
2	Çetin, E.	Güreş, atletizm, jimnastik, tekvando, kick boks, eskrim, yüzme, judo, karate, muay thai, boks	Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Türkiye’de bireysel sporlarda çocuk istismarı: Elit sporcular örneği.
3	Acar, K.	Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, Masa tenisi, tenis, boks, güreş	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Takım ve bireysel sporcuların iletişim becerileri ve kaygı düzeylerinin çatışma eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi
4	Acar, S.	Güreş, hentbol, atletizm, voleybol, tekvando, futbol, basketbol.	Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	Antropoloji Ana Bilim Dalı	10-25 yaş arası Sivas ili sporcularının antropometrik ve motorik özelliklerinin belirlenmesi
5	Uca, M.	Boks	Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı.	Boks ring halatlarının ergonomik açıdan incelenmesi
6	Bülbül, A.	Futbol, voleybol, güreş, kick boks,	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Sporcu perspektifinden istismarcı yönetim algısının antrenör-sporcu ilişkisine etkisinin incelenmesi
7	Gönen, M	Tekvando, korumalı futbol	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Antrenör-Sporcu İlişkisinin Sporcuların Durumluk Kaygı, Öfke ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi: Taekwondo ve Korumalı Futbol Örneği
8	Aktaş, S	Tekvando, futbol, boks, hentbol	Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Elit Sporcuların Alt-Üst Ekstremité Güç ve Kuvvet Parametrelerinin İncelenmesi

9	Güder, F.	Tekvando	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Taekwondocularda Müsabaka Süresince Uygulanan Vuruşların Sayı Ve Şiddetinin Kas Hasarına Etkisinin İncelenmesi
10	Çetin, E.	Atletizm, boks, güreş, yüzme, tekvando, judo, jimnastik	Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Türkiye'de bireysel sporlarda çocuk istismarı: Elit sporcular örneği.
11	Acar, K.	Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, masa tenisi, tenis, boks, güreş.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Takım ve bireysel sporcuların iletişim becerileri ve kaygı düzeylerinin çatışma eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi
12	Yıldız, M.	Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, futsal, atletizm, taekwondo, kickboks, boks, okçuluk, tenis, hokey, muay thai, wushu, masa tenisi, bilek güreşi, güreş, oryantiring, badminton, judo	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Sporcularda Sportmenlik Yönelimi: Hedef Bağlılığı Ve Sporda Ahlakattan Uzaklaşmanın Rolü
13	Günel, İ.	Yüzme, atıcılık, atletizm, taekwondo, güreş, kayak, halter, jimnastik, tenis, eskrim, judo, bisiklet, okçuluk, kano, kürek, boks, masa tenisi, sürat pateni, oturarak voleybol,	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Algılanan Hizmet Kalitesinin Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Üzerine Etkisi: Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde Eğitim Alan Sporcular Üzerine Bir Uygulama
14	Yılmaz, G.	Paralimpik branşlar, judo	Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Paralimpik Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının, Engellerinin, Kolaylaştırıcılarının ve Sportif Sorunlarla Başa Çıkma Becerilerinin İncelenmesi.

2020 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: 2020 yılında Türkiye’de mücadele sporları üzerine yapılmış doktora tezlerini gösterir tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Çakır, Z.	Tekvando	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Elit ve Elit Olmayan Taekwondocuların Antrenman Yüklerinin ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması
2	Bayrak, A.	Güreş	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı	Sporcularda Spor Yaralanma Riskinin Belirlenmesi Amacıyla Türk Kalkışı Tabanlı Test Yöntemi Geliştirilmesi: Güreş Örneği
3	Bal, E.	Boks	Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Işıklı Reaksiyon Sistemleri İle Yapılan Antrenmanların Boksörlerin Vuruş Mekaniklerine, Sürat, Çeviklik Ve Çabukluklarına Olan Etkisinin İncelenmesi
4	Dağdeviren, F.	Güreş	İnönü Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Ortak Doktora Programı	Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Güreş Eğitim Merkezlerinde Eğitim Alan Sporcuların Sosyoekonomik Yapılarının Araştırılması
5	Bingöl, E.	Boks, kick boks, muay thai, wushu, tekvando	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Dövüş Sporcularında Motivasyon, Kendinle Konuşma Ve Performans Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

6	Aydın, R.	Güreş	Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı	Elit Güreşçilerde Dinamik-Statik Denge Ve Proprioseptif Duyuyu Etkileyen Bazı Faktörlerin Belirlenmesi Ve İlişkilendirilmesi. Danışman
7	Ceylan, L.	Basketbol, futbol, güreş, boks	Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Takım Ve Bireysel Sporcularda Slc6a4 Geni 5-Httlpr Polimorfizmi İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
8	Bashi, S. M.	Güreş	Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü	Spor Sağlık Ana Bilim Dalı	Milli Takım Güreşçilerinde Hızlı Kilo Düşmenin Bazı Kan Parametreleri, Karaciğer Ve Böbrek Fonksiyonları Üzerinde Kronik Etkilerinin Değerlendirilmesi
9	Arslan, A.	Futbol, basketbol, hentbol, voleybol, hokey, atletizm, Tenis, Taekwondo, Güreş, Kick Boks-Karate, Badminton, Yüzme	Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Duyusal Zekâ Ve Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
10	Paydar, N.	Güreş	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Güreşçilerde 12 Haftalık Kuvvet Ve Denge Antrenmanının Diz Kas Kuvveti Ve Stabilite Üzerine Etkisi

2021 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: 2021 yılında Türkiye’de mücadele sporları üzerine yapılmış doktora tezlerini gösterir tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Şahin, M.	Güreş	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Elit Güreşçilerde Aerobik ve Anaerobik Kapasitenin Vücut Kompozisyonu ve Antropometrik Ölçümler Açısından İncelenmesi
2	Efdal, A.	Güreş, halter	Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Elit Düzeydeki Güreş ve Halter Sporcularında Lumbal Vertebraların Morfometrik Olarak Değerlendirilmesi
3	Solakumur, A.	basketbol, futbol, hentbol, voleybol, ragbi, tekvando, karate, judo, güreş, boks	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı.	Sporda Yabancılaşmanın Sporcu Davranışlarına Etkisinde Ahlakî Karar Alma Ve Ahlakî Çözümle Eğilimlerinin Rolü
4	Sevinç Yılmaz, D.	Tekvando	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	10-14 yaş grubu taekwondocuların bazı biyomotor yetilerinin normatif çalışması.
5	Kocaoğlu, Y.	Wushu, tekvando, karate	Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı	Genç Sporcularda Hareket Hastalığı ve Postural Salınımın İncelenmesi.
6	Toy, A.B.	Güreş	Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım Temelli Psiko-Eğitim Programının Sporda Kaygı ve Akılcı Performans İnançları Üzerine Etkisi
7	Yaralı Bingöl, D.	Boks, muay thai, kick boks, wushu ve tekvando	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Kadın Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
8	Akcan, İ.O.	Karate, judo, tekvando, güreş	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Dövüş Sporcularına Çeşitli Formlarda Uygulanan Yüksek Şiddetli İnterval

					Antrenmanların Aerobik Anaerobik ve Kuvvet Performansı Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması
9	Koç, İ.	Boks, güreş, halter, judo, kick boks, masa tenisi, tekvando, basketbol, hentbol, hokey, voleybol	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Bireysel ve Takım Sporlarında Zihinsel Dayanıklılığın Umutsuzluk ve Başarı Motivasyonu Bakımından Etkilerinin Belirlenmesi
10	Demirli, A.	Güreş	Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Elit Güreşçilerde Klasik Direnç ve Crossfit Antrenman Metotlarının Kuvvet Performansına Etkisi
11	Karadağ, D.	Basketbol, cimnastik, futbol, hentbol, judo, karate, sutopu, tenis, voleybol, yüzme	Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Adolesan Sporcularda Çift Kariyer Yetkinliğinin Belirleyicileri ve Sonuçları
12	Sarıkol, E.	Futbol, basketbol, hentbol, voleybol, halk oyunları, boks, yüzme, tenis, badminton, karate, jimnastik, halter, atletizm, güreş, judo	Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Farklı Branş Sporcularının Sporda Ahlakattan Uzaklaşmalarında Antrenörlerin Etik Dışı Davranışlarının Etkisi

2022 yılında ülkemizde mücadele sporlarını konu alan çalışmalar Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6: 2022 yılında Türkiye'de mücadele sporları üzerine yapılmış doktora tezlerini gösterir tablo.

Sıra	Yazar	Araştırma Branşı	Üniversite, Enstitü	Ana Bilim Dalı	Başlık
1	Bayraktar, Y.	Tekvando	Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı	Tekvandalarda Branşa Özgü Teknik Ve Fiziksel Performans İçin Olanaklılık Algısı
2	Baykan, E.	Tekvando	Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Dünya Taekwondo Şampiyonasının Teknik ve Taktik Analizi.
3	Gökçelik, E.	Güreş	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.	Kadın Güreşçilere Müsabaka Sonrası Uygulanan Aktif Dinlenme Ve Myofasyal Gevşeme Egzersizlerinin
4	Ünver, R.	Güreş	Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Belirlenmiş Bazı Parametreler Açısından U23 Avrupa ve Dünya Güreş Şampiyonalarının Analizi ve Kıyaslanması
5	Asan, S.	Boks, güreş	Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Top-Elit ve Elit Seviyedeki Boksör ve Güreşçilerde Fiziksel Yorgunluğun Bazı Biyomotorik Özellikler Üzerine Etkisi
6	Sarıkaya, M.	Tekvando	İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	12-14 Yaş Kadın Taekwondocularda Bosu Egzersizlerinin Seçili Biyomotor Özelliklere Etkisinin İncelenmesi
7	Canbolat Güder, B.	Tekvando	Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	Taekwondocularda 12 Haftalık Kor Egzersizlerinin Statik Denge Kor kuvveti Anaerobik güç Sürat ve Çevikliğe Etkisinin İncelenmesi

4. SONUÇ

Yapılan inceleme sonucunda çalışmamıza uygun olan 52 doktora tezi seçilmiştir. Bu tezlerin dördü 2017 yılında, beşi 2018 yılında, on dördü 2019 yılında, onu 2020 yılında, on ikisi 2021 yılında ve yedisi 2022 yılında yayımlanmıştır. 52 doktora tezinin on biri güreşçiler, yedisi tekvandocular, ikisi boksörler, biri judolar, biri güreşçiler ve sedanterler, biri kickboks sporcuları ve fiziksel olarak olarak aktif bireyler, beşi sadece farklı branşlardaki mücadele sporcuları üzerine, yirmi dördü farklı mücadele sporlarında faaliyet gösteren sporcular ile takım sporları ve diğer bireysel spor dallarında faaliyet gösteren sporcular üzerine yapılmıştır. Çalışmamızın konusunu oluşturan bu araştırmaların yirmi birinde anket, on altısında fizyolojik ölçümler, yedisinde biyokimyasal testler, üçünde fiziksel ölçümler, ikisinde yüz-yüze görüşme, birinde fizyolojik ölçümler ve anket, birinde biyokimyasal testler ve anket, birinde radyolojik görüntüler kullanılmıştır. Sonuç olarak, araştırmacıların en çok mücadele sporcularının karakter ve davranış özellikleri üzerine çalışma yaptıkları, ardından çeşitli fiziksel ve fizyolojik testler ile mücadele sporcularının performanslarını ya da uygulanan antrenman protokollerine karşı verdikleri tepkiler araştırılmıştır. Az sayıda çalışma ise fizyolojik özellikler ile birlikte davranış/karakter özellikleri beraber incelenmiştir. Ayrıca birkaç çalışmada mücadele sporcularının spor kariyerleri boyunca yaşadıkları olaylar değerlendirilmiş ya da sporcuların faaliyet gösterdikleri branştan gördükleri fiziksel zararlar incelenmiştir.

KAYNAKLAR

- Acar, K. (2019). Takım ve Bireysel Sporcuların İletişim Becerileri ve Kaygı Düzeylerinin Çatışma Eğilimi İle İlişkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Acar, K. (2019). Takım Ve Bireysel Sporcuların İletişim Becerileri Ve Kaygı Düzeylerinin Çatışma Eğilimi İle İlişkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Acar, S. (2019). 10-25 Yaş Arası Sivas İli Sporcularının Antropometrik Ve Motorik Özelliklerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Akcan, İ.O. (2021). Dövüş Sporcularına Çeşitli Formlarda Uygulanan Yüksek Şiddetli İnterval Antrenmanların Aerobik Anaerobik Ve Kuvvet Performansı Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, C. (2018). Güreşçilerde Düzenli Yapılan Antrenmanların İrisin, Leptin Ve İnsülin Düzeylerine Etkisi, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Aktaş, S. (2019). Elit Sporcuların Alt-Üst Ekstremité Güç Ve Kuvvet Parametrelerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Konya.
- Arslan, A. (2020). Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Duygusal Zekâ Ve Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Asan, S. (2022). Top-Elit Ve Elit Seviyedeki Boksör Ve Güreşçilerde Fiziksel Yorgunluğun Bazı Biyomotorik Özellikler Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, E.M. (2018). Hızlı Kilo Kaybının Kuvvet Ve Kas Aktivasyonu Üzerine Etkilerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Aydın, R. (2020). Elit Güreşçilerde Dinamik-Statik Denge Ve Proprioseptif Duyuyu Etkileyen Bazı Faktörlerin Belirlenmesi Ve İlişkilendirilmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bal Turan, E. (2018). Erkek Sporcularda Sporcu Kimliğinin Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik İle İlişkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Bal, E. (2020). Işıklı Reaksiyon Sistemleri İle Yapılan Antrenmanların Boksörlerin Vuruş Mekanığıne, Sürat, Çeviklik Ve Çabukluklarına Olan Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Bashi, S. M.(2020). Milli Takım Güreşçilerinde Hızlı Kilo Düşmenin Bazı Kan Parametreleri, Karaciğer Ve Böbrek Fonksiyonları Üzerinde Kronik Etkilerinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Baykan, E. (2022). Dünya Taekwondo Şampiyonasının Teknik Ve Taktik Analizi, Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.
- Bayrak, A. (2020). Sporcularda Spor Yaralanma Riskinin Belirlenmesi Amacıyla Türk Kalkışı Tabanlı Test Yöntemi Geliştirilmesi: Güreş Örneğı, Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayraktar, Y. (2022). Tekvandocularıda Branşa Özgü Teknik Ve Fiziksel Performans İçin Olanaklılık Algısı, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Beşikçi, T., İrkin, F. ve Güzel, P. (2019). Serbest Zaman Motivasyonu Ve Serbest Zaman Doyumu İlişkisi Mücadele Sporları İle İlgilenen Bireyler Üzerine Bir Araştırma. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, Tam Metin Bildiri Kitabı, syf: 364.
- Bingöl, E. (2020). Dövüş Sporcularında Motivasyon, Kendinle Konuşma Ve Performans Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Bülbül, A. (2019). Sporcu Perspektifinden İstismarcı Yönetim Algısının Antrenör-Sporcu İlişisine Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canbolat Güder, B. (2022). Taekwondocularıda 12 Haftalık Kor Egzersizlerinin Statik Denge Kor Kuvveti Anaerobik Güç Sürat Ve Çevikliğe Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, L. (2020). Takım Ve Bireysel Sporcularda Slc6a4 Geni 5-Httlpr Polimorfizmi İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çakır, Z. (2020). Elit Ve Elit Olmayan Taekwondocuların Antrenman Yüklerinin Ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Çelik, M.N. (2017). Ümitler Ve Gençler Kategorisinde Yarışan Judocuların Sıvı Kaybının Bazı Biyokimya Değerleri Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çetin, E. (2019). Türkiye'de Bireysel Sporlarda Çocuk İstismarı: Elit Sporcular Örneğı, Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dağdeviren, F. (2020). Güreş Eğitim Merkezlerinde Eğitim Alan Sporcuların Sosyoekonomik Yapılarının Araştırılması, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Ortak Doktora Programı.
- Demir, P. Ve Çelebi, P. (2019). Spor Bilimleri Fakültesinde Eğitim Gören Mücadele Sporcularının Zihinsel Dayanıklılıklarının İncelenmesi, Doktora Tezi, International Journal of Contemporary Educational Studies, 5 (2), syf: 188-199.
- Demirli, A. (2021). Elit Güreşçilerde Klasik Direnç Ve Crossfit Antrenman Metotlarının Kuvvet Performansına Etkisi, Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.

- Efdal, A. (2021). Elit Düzeydeki Güreş Ve Halter Sporcularında Lumbal Vertebraların Morfometrik Olarak Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.
- Gökçelik, E. (2022). Kadın Güreşçilere Müsabaka Sonrası Uygulanan Aktif Dinlenme Ve Myofasyal Gevşeme Egzersizlerinin Toparlanma Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Gönen, M. (2019). Antrenör-Sporcu İlişkisinin Sporcuların Durumluk Kaygı, Öfke Ve Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi: Taekwondo Ve Korunmalı Futbol Örneği, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güder, F. (2019). Taekwondocularda Müsabaka Süresince Uygulanan Vuruşların Sayı Ve Şiddetinin Kas Hasarına Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güder, F.(2019). Taekwondocularda Müsabaka Süresince Uygulanan Vuruşların Sayı Ve Şiddetinin Kas Hasarına Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Günel, İ. (2019). Algılanan Hizmet Kalitesinin Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyonu Üzerine Etkisi: Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde Eğitim Alan Sporcular Üzerine Bir Uygulama, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- İlhan, A., Ve Uçar, T.C. (2021). Mücadele Sporcularının Öfke Düzeylerinin İncelenmesi. Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi, 2 (2), syf: 217-223.
- Karadağ, D. (2021). Adolesan Sporcularda Çift Kariyer Yetkinliğinin Belirleyicileri ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kocaoğlu, Y. (2021). Genç Sporcularda Hareket Hastalığı Ve Postural Salınımın İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Koç, İ. (2021). Bireysel Ve Takım Sporlarında Zihinsel Dayanıklılığın Umutsuzluk Ve Başarı Motivasyonu Bakımından Etkilerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Moghanlou, A.E. (2017). Farklı Ülke Milli Takımlarında Yer Alan Büyük Erkek Güreşçilerin Beslenme Alışkanlıkları Ve Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Mutlu, Z.S. (2018). Sağlıklı Yaşam İçin Spor Yapanlarla, Düzenli Olarak Kick Boks Sporunu Yapanların Fitness Seviyeleri, Doktora Tezi, Atılganlık Ve Stresle Başa Çıkma Becerileri, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbay, S. (2017). Elit Güreşçilerde Maksimal Kuvvet Antrenmanlarının Serum İnterlökin-6 (IL-6) Seviyesi Ve Bağışıklık Sistemi Üzerine Etkileri, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Paydar, N. (2020). Güreşçilerde 12 Haftalık Kuvvet Ve Denge Antrenmanının Diz Kas Kuvveti Ve Stabilite Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıkaya, M. (2022). 12-14 Yaş Kadın Taekwondocularda Bosu Egzersizlerinin Seçili Biyomotor Özelliklere Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sarıkol, E. (2021). Farklı Branş Sporcularının Sporda Ahlaktan Uzaklaşmalarında Antrenörlerin Etik Dışı Davranışlarının Etkisi, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Sevinç Yılmaz, D. (2021). 10-14 Yaş Grubu Taekwondocuların Bazı Biyomotor Yetilerinin Normatif Çalışması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Shokoufeh, S. (2018). Türkiye'de Elit Erkek Ve Bayan Güreşçiler İle Spor Yapmayan Bireylerin Zihinsel Yetenek, Liderlik Ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Solakumur, A. (2021). Sporda Yabancılaşmanın Sporcu Davranışlarına Etkisinde Ahlaki Karar Alma Ve Ahlaki Çözülme Eğilimlerinin Rolü, Doktora Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Şahin, M. (2021). Elit Güreşçilerde Aerobik Ve Anaerobik Kapasitenin Vücut Kompozisyonu Ve Antropometrik Ölçümler Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahinler, Y. ve Beşler, H.K.(2021). Takım Ve Mücadele Sporları Yapan Bireylerin Zihinsel Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5 (2), syf: 133-144.
- Tazegül, Ü. (2017). Elit Düzeydeki Erkek Sporcuların Narsisizm Düzeyleri Ve Beden Algıları Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Toy, A.B. (2021). Akılcı Duygusal Davranışçı Yaklaşım Temelli Psiko-Eğitim Programının Sporda Kaygı Ve Akıldışı Performans İnançları Üzerine Etkisi, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Uca, M. (2019). Boks Ring Halatlarının Ergonomik Açıdan İncelenmesi, Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Ünver, R. (2022). Belirlenmiş Bazı Parametreler Açısından U23 Avrupa Ve Dünya Güreş Şampiyonalarının Analizi Ve Kıyaslanması, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yaralı Bingöl, D. (2021). Kadın Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yıldız, M. (2019). Sporcularda Sportmenlik Yönelimi: Hedef Bağlılığı Ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Rolü, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Yılmaz, G. (2019). Paralimpik Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının, Engellerinin, Kolaylaştırıcılarının Ve Sportif Sorunlarla Başa Çıkma Becerilerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi

Oral Presentation / Sözlü Sunum

ORCID ID: 0000-0002-6010-6996

Popüler Kültür Bağlamında Lüks Tüketimin Instagram Örneği Üzerinden Görsel Kültüre Yansıması

Dr. Öğretim Üyesi Merve Karaman
İstanbul Topkapı Üniversitesi

Özet: Bu çalışma kapsamında görsel kültürün sosyal medya paylaşımlarına yansıması incelenmiştir. Bu çerçevede sosyal medyada özellikle instagram paylaşımlarında popüler kültüre yönelik tüketim kültürünün bir getirisi olan lüks kavramına ilişkin yapılan paylaşımlar araştırılmıştır. Sosyal medyada lüks hashtagine yönelik yapılan paylaşımlarda en çok araba içi, araba direksiyonu, marka logosu ve saat markasının görüldüğü fotoğraflar, pırlanta yüzük, marka kıyafetler, asansör selfisi, özenle hazırlanmış tabak yemek görseli gibi fotoğrafların ön plana çıktığı görülmüştür. Araştırmada görselliğin arttığı çağımızda görsel kültürün sosyal medya üzerinden nasıl şekillendiği, görsel kültürde nasıl ortak bir dil oluştuğu sorusu sorgulanmıştır. Buna dayalı olarak görsel analiz yöntemiyle görsel kültür okunmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında seçilen görseller göstergebilimsel analizle ele alınmıştır. Görsel kültürün ve buna dayalı popüler kültürün sosyal medya paylaşımlarını, yaşama biçimimizi, yediğimizi, içtiğimizi, giydiğimizi etkili bir şekilde yönlendirdiği çıkarımı yapılmıştır. Günümüzde sosyal medyanın etkisiyle artan görselliğin iyi okunması gerekliliği, farkındalık becerisine sahip olmanın gerekliliği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Kültür, Popüler Kültür, Tüketim Kültürü, Sosyal Medya, Görsel İletişim, Göstergebilim.

Luxury Consumption in the Context of Popular Culture Reflection On Visual Culture Through the Example of Instagram

Abstract: Within the scope of this study, the reflection of visual culture on social media shares was examined. In this context, the shares on the concept of luxury, which is a result of the consumption culture for popular culture, were researched in social media, especially in Instagram posts. It has been seen that photos such as car interior, car steering wheel, brand logo and watch brand, diamond ring, brand clothes, elevator selfie, carefully prepared plate food image come to the fore the most in the posts about the luxury hashtag on social media. In the research, the question of how visual culture is shaped through social media and how a common language is formed in visual culture has been questioned in our age of increasing visibility. Based on this, visual culture was tried to be read with the visual analysis method. The visuals selected within the scope of the study were handled with semiotic analysis. It has been deduced that visual culture and popular culture based on it effectively direct social media shares, our way of life, what we eat, drink and wear. It has been concluded that the necessity of good reading of the visual, which has increased with the effect of social media, and the necessity of having awareness skills.

Keywords: Visual Culture, Popular Culture, Consumer Culture, Social Media, Visual Communication, Semiotics.

GİRİŞ

Sosyal medya günümüzde hepimizin hayatlarını etkisi altına almış buna dayalı olarak günümüz görselliğine ilişkin görsel kültürü de oldukça etkilemiştir. Sosyal medyanın gücü yeni bir görsel kültür oluşmasını sağlamıştır. Özellikle instagram gibi sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımların ortak bir dile dönüşmesi, paylaşımlardaki konuların benzerliği bunun kanıtı niteliğindedir. Görsel kültürün en çok şekillendiği alan olan instagramda yapılan paylaşımlar iyi okunduğunda ortak dilin ne olduğuna dair ipuçları vermektedir. Görsel kültür görülebilen her şey olduğuna göre instagramdaki görünürlük toplumun yansıması olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda topluma ait kültürel kodlar

görsellikle görünür olmaktadır. Bu bakımdan sosyal medyada bilinçli veya bilinçsiz olarak yapılan her paylaşım gören kişilere mesaj iletmektedir. Bu görsellerin gönderdiği mesajı algılamak için görsel analiz yöntemleri bulunmaktadır. Bu görsel gösterge sistemlerini analiz etme yöntemleri arasında düz anlam ve yan anlamın irdelendiği göstergebilim yöntemi yer almaktadır. Batı'ya (2005) göre kavramların zihindeki izdüşümünü doğrudan yansıtan düz anlamı içerirken, yan anlam ise göstergelerin alakalı olduğu manaları anlatmaktadır.

Günümüzde sosyal medyada karşılaştığımız görsellerin hepsinin bir anlamı ve bize iletmek istediği bir mesajı bulunmaktadır. Bu görseller bazen bir fikrin görsel olarak yansımadır bazen de bir statü simgesini temsil etmektedirler. Örneğin günümüz tüketim çağında sosyal medyada paylaşılan bir yüzük sadece evliliği temsil eden bir simge ya da salt takı anlamını yitirerek yüzüğün boyutu, şekli, markası, fiyatı hem bir statü hem de gösteriş simgesine dönüşmüştür.

Her gün sosyal medya hesaplarımızda anasayfada gördüğümüz görseller alt mesajlarında bize bir şeyler söyleyip kaybolurlar. Bu görseller bazen bilinçli bazen bilinçsiz olarak bizi yönlendirme gücüne de sahiptirler ve görsel kültürümüzün şekillenmesinde büyük rol oynamaktadırlar.

Örneğin Görsel'de sıklıkla karşılaştığımız fotoğraf örneklerine bakıldığında, ilk bakışta fotoğraftaki görsel vurgu direksiyon ve eldeki yüzüktedir. Fotoğrafta özellikle direksiyondaki marka gösterilmiş bilerek kapatılmamıştır. Araba markasının lüks olması, yüzüğün büyük olması elin bakımlı ojeli olması, arabayı kullanan adamın klasik kıyafetli olması, arabadaki deri koltuk gibi diğer detaylar izleyicisine fotoğrafı paylaşan kişinin lüks bir hayat yaşadığı ve çok zengin olduğu mesajını ileten göstergelerdir.

Görsel 1. Instagram Lüks Hayat ve Zenginliği Yansıtan Lüks Araba İçi, Marka, Direksiyon, Yüzük, Saat, Ojeli Bakımlı Tırnak Temalı Fotoğraf Paylaşımı Örnekleri

Görsel 2. Lüks Tüketime Yönelik Balenciaga Marka Çanta Reklam Görseli

<https://www.modahayat.com/exclusive/mh/2020-luks-tuketim-aliskanliklarini-etkileyen-trendler> (Karaman, 2022, S. 51).

Görselde yer alan lüks çanta markası Balenciaga reklamına ait reklam görselinde değerli eserlerin bulunduğu bir müze sergisinde kadının elindedir. Bu görselde çantanın değerine atıf yapılmaktadır. Günümüzde tüketim toplumu içerisinde ürünlerin yerini göstergeler almaktadır. Reklamın etkisiyle göstergelerle imaj ve değerlerin satılması söz konusudur (Keba Ekinci, 2019, s.

662). Postmodernizmde tüketime ait nesnelere sembol olarak gerçeklik oluşturmada ve aslında semboller satılmaktadır (Öğüt, 2008, s. 141). Toplum içerisindeki davranışlarımız, saç seklimiz, kullandığımız parfüm, kıyafet seçimlerimiz kendi içinde birer göstere olmaktadır. Çağımızda her şey aslında bir göstere haline gelmiştir (Karaman, 2022, s. 51). Tüketim çağında talep gören nesnelere sahip bireyler ayrıcalıklı görülmekte ve buna dair algı oluşturulmaktadır (Abdurrezzak, 2020, s. 67). Reklam aracılığıyla kıyafetler, teknolojik aletler veya herhangi bir sıradan nesne dahi güzellik, zenginlik veya iyi bir yaşama sahip olma gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Böylece gelinen noktada satın almak istenilen ürünlerin tüketimi göstergelerin kullanımı ile olmaktadır (Barnard, 2002, s. 239).

Toplumsal farklılıklar tüketim yoluyla ortaya çıkmaktadır. Tüketim görseller ve reklam yoluyla yapılmaktadır. Bu bakımdan görsel kültür toplumsal grupların oluşmasına destek olmaktadır. Görsel kültür içinde yediğimiz, içtiğimiz, sahip olduklarımız, bindiğimiz araba modeli, giyim tarzımız, kısacası her türlü tercihlerimiz yer almaktadır. Bu bakımdan yaşanan bu görsel yoğun çağda eleştirel bakış açısı, yorumlama becerisi gibi okuma yetenekleri edinilmesi mecburi olmaktadır. Bu doğrultuda kişilerin sosyal medyada teknolojik alanlarda tek tipleşen durumlarını fark ederek bilinçlenmesi, özgünleşmesi bu çerçevede eğitilmesi gereklilik olmuştur (Şahin, 2005, s. 178). Görsel kültürün anlaşılması, yorumlanması sürecinde görsel okuryazarlıkların işe koşulduğu aynı zamanda görsellerin çözümlenmesine yönelik bir öğrenme sunan iletişim şekli ise görsel iletişim olarak tanımlanmaktadır (Aslan, 2012, s. 22). Benzer şekilde görsel okuryazarlık görsellerin okunması, anlaşılması ve yorumlanması olarak tanımlanmaktadır (Tanrıverdi ve Apak, 2013, s. 269). Çünkü bireylerin görsel uyarıcılardan doğru etkileşim sağlaması için doğru bir görsel okuma yapılması gerekmektedir. Bu çerçevede görsel okuryazarlık süreci iyi yapılandırılmalıdır. Her gün birçok görsele maruz kalmaktayız. Bu nedenle görsel okuryazarlık bilginin görselleştirilmiş hali olarak yaşanan görsel yoğun bir dönemde oldukça önemli bir olgudur.

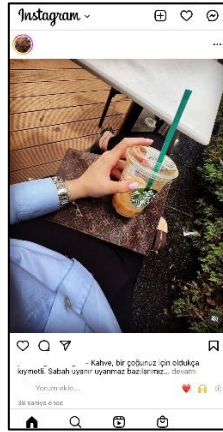
VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Nitel bir araştırmadır. Çalışmada görsel kaynak olarak sosyal medyada, instagramda yapılan paylaşımlarda lüks hashtaginden toplanan verilerden yararlanılarak görsel veriler toplanmıştır. Araştırma evreni temsil eden 5 örnek görsel paylaşımı ile sınırlandırılmıştır. Varsayım, yaşadığımız döneme ilişkin sosyal medyadaki paylaşımlar üzerinden instagramdaki görsel kültür kodlarının saptanmasına kaynaklık edebileceği söylenebilir.

YÖNTEM

Araştırmada göstergebilim yöntemi kullanılmıştır. Instagram paylaşımlarında yer alan seçili fotoğraflar göstergebilimsel analiz yöntemi çerçevesinde analiz edilmiştir.

Araştırmada kişisel verilerin korunması ve gizliliği kanunu çerçevesinde instagram paylaşımları görsellerinde isimler ve yüzler gizlenmiştir ve gizlilik korunmuştur. Çalışmada özellikle en çok paylaşılan temalar olduğu için; kahve bardağı, yüzük, araba içi, lüks yemek tabağı görseli temalı fotoğraflar seçilmiştir.

Görsel 3. Instagram Starbucks Kahve Bardağı Paylaşım Görseli

Tablo 1. Sosyal Medya Paylaşımı Görsel Göstergibilim Analizi1

Gösterge	Nesne, insan
Gösteren	Çanta, bardak tutan bayan eli, kahve bardağı, gömleklili klasik giyimli bayan, cafe ortamı
Gösterilen	Ünlü kahve zincirlerinden olan Starbucks'a gidilerek kahve içildiği, Ünlü lüks bir çanta markası olan Louis Vuitton çantaya sahip olduğu, iyi bir işe sahip olduğu imajı, iş çıkışı veya öğle arası Starbucks'a gidildiği imajı, zenginlik göstergesi

Görselde düz anlamda Starbucks'a gidilerek kahve içildiği, Louis Vuitton çantaya sahip olduğu görülürken yan anlam olarak bize iletildiği göstergeler elit, rahat, konforlu ve maddi olarak oldukça iyi bir hayat yaşandığı imajı toplumda normalleşmiş olan görsel göstergelerle verilmektedir. Bu göstergeler görsel kültürümüzü oluşturmuş durumdadır. Hepimizin hayatlarında bu görsel göstergelerden oluşan fotoğraflar mevcuttur. Bu durum görselliğin görsel kültürü şekillendirerek toplumu etkilediğini ve ortak bir görsellik, görsel dil oluşturulduğunu bize anlatmaktadır.

Görsel 4. Instagram Araba İçi Paylaşım Görseli

 5th UTRAK, 18/20 November 2022, ANKARA
Tablo 2. Sosyal Medya Paylaşımı Görsel Göstergebilim Analizi2

Gösterge	Nesne, insan
Gösteren	Araba içinde kahve bardağı tutan bir kadın, araba içi, kahve bardağı
Gösterilen	Güzel bakımlı bir kadın, Audi marka lüks otomobil içi, içerisinde ünlü kahve zincirlerinden olan Starbucks kahve bardağı, zenginlik ve lüks yaşam göstergesi

Görselde düz anlamda güzel bakımlı bir kadın Audi marka lüks otomobilinin içerisinde Starbucks kahve bardağı elinde görülmektedir. Yan anlamda ise zengin ve çok lüks bir yaşama sahip olduğu imajı gösterilmektedir.

Görsel 5. Instagram Lüks Mekan/Otel Paylaşım Görseli

Tablo 3. Sosyal Medya Paylaşımı Görsel Göstergebilim Analizi3

Gösterge	Nesne, insan
Gösteren	Kadın, içecek bardağı, gün batımı, deniz
Gösterilen	Güzel bakımlı bir kadın, kadeh, gün batımı, deniz manzarası olan güzel bir ortam

Görselde düz anlamda güzel bir kadın deniz manzarası ve gün batımı eşliğinde elinde alkollü içecek kadehi ile yazlık bir mekanda olduğu görülmektedir. Yan anlamda ise görselde görülen bakımlı kadının, gün batımı eşliğinde alkollü içeceğini içtiği, arkadaki deniz manzarasına sahip mekanın iyi bir konumda olduğu ve çok lüks bir yaşama sahip olduğu imajı gösterilmektedir.

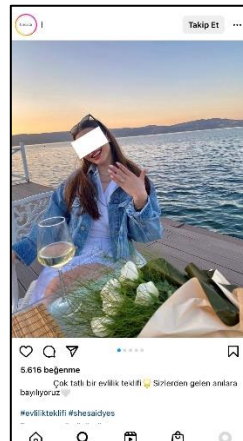

Görsel 6. Instagram Avokadolu Fine Dining Tabak Paylaşım Görseli

Tablo 4. Sosyal Medya Paylaşımı Görsel Göstergebilim Analizi4

Gösterge	Nesne
Gösteren	Tabak, Yiyecek
Gösterilen	Özenle sunum için hazırlanmış paylaşım tabak, fine dining tabak

Görselde düz anlamda yiyecek tabağı görülmektedir. Yan anlamda ise görseldeki paylaşımda avokado gibi popüler olan ve elitlik sembolü olarak görülen yiyecekler arasında yer almaktadır. Günümüzde sosyal medyada özellikle instagramda sabah kahvaltılarında avokado tüketmek popüler olarak algılanmaktadır. Hepimiz instagram anasayfamızda bu görselde olduğu gibi ev ortamında dahi bu şekilde açılığa fine dining denilen özenle hazırlanmış avokadolu sunum tabakları görmekteyiz. Bu paylaşımlar izleyicisine bir mesaj iletmektedir. Görseldeki instagram paylaşımında özenle hazırlanmış bu tabak göstergebilimsel anlamda “ben de avokado tüketiyorum bende elit bir hayat yaşıyorum” mesajı vermektedir.

Görsel 7. Instagram Evlilik Teklifi ve Yüzük Paylaşım Görseli

Tablo 5. Sosyal Medya Paylaşımı Görsel Göstergebilim Analizi5

Gösterge	Nesne, insan
Gösteren	Kadın, çiçek, bardak, deniz manzarası, masa, kadının elini, yüzük.
Gösterilen	Mutlu bir kadın, güzel bir ortam, beyaz güller, pırlanta yüzük görülmektedir.

Görselde düz anlamda yüzü gülen güzel bir ortamda elinde yüzük göstererek poz veren bir kadın, güller ve kadeh görülmektedir. Yan anlamda ise görseldeki paylaşımda kadının evlilik teklifi aldığı ve çok mutlu olduğu görülmektedir. Aynı zamanda ortamın nezih bir mekan olduğu, kadının elindeki pırlanta yüzüğün büyüklüğü ile zengin bir hayat yaşandığı veya yaşanacağı mesajı iletilmektedir.

SONUÇ

Araştırmada lüks tüketim unsuru çerçevesinde görsel kültürü dönüştürmede büyük etkisi olan sosyal medyadaki instagram paylaşımları ele alınarak göstergebilimsel olarak analiz edilmiştir. Instagramda en çok paylaşılan görsellerin temaları arasında lüks araba içi, lüks araba direksiyonu marka logosu, lüks saat, asansör pozu, pırlanta yüzük, ojelı bakımlı el görseli, lüks mekan ortamı, lüks algısı olan yemek tabağı görseli gibi paylaşımların yapıldığı gözlemlenmiştir. Buna göre lüks tüketim ve lüks yaşama dair instagram paylaşımlarının genellikle aynı temalar üzerinde şekillendiği görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmada bu temalar ele alınarak analizler yapılmıştır. Seçili fotoğraflar göstergebilimsel analizde gösteren-gösterilen, düz anlam-yan anlam ilişkisi ile yorumlanmıştır. Sosyal medyada paylaşılan fotoğraflar görsel kültürümüzü kuşkusuz tamamen etkilemektedir. Betimsel anlamda yorumlanan araştırmada paylaşılan fotoğrafların genellikle mesaj kaygısı içerdiği görülmektedir. Özellikle günümüz toplumlarında lüks yaşam arzusu, lüks yaşamın özendirilmesi öne çıkmaktadır. Bu durum toplumların davranışlarını, fotoğraf paylaşımlarını dahi etkilemiştir. Instagram paylaşımlarında örneğin marka gösterme amaçlı araba direksiyonu ve saat içeren fotoğraflarda genellikle lüks markalar gösterilmektedir. Bu bağlamda araştırmacı gözlemleri ışığında orta sınıf olarak görülen araba markalarının daha az paylaşıldığı görülmektedir. Görseller günlük yaşamımızda bize her an bir şeyler anlatmakta, kişilerin yaşamı hakkında sözlü olmayan görsel bilgiler vermektedir. Bu nedenle çağımızda görsellerin iyi okuması, görsel algılama becerisi görsel ve algısal farkındalık kazanma bakımından önemli olmuştur.

KAYNAKÇA

- ABDURREZZAK, A.O. (2020). Tüketim Kültüründe İkna Stratejileri ve Ayartma Yöntemi. Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 3(4), 56-72.
- ASLAN, H. (2012). Gelecekçi Sanat Eğitimi Modellerine Temel Oluşturması Bakımından Görsel Okuryazarlık Ve Eleştirel Pedagoji İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BARNARD, B. (2002). Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür. (Çev: G. Korkmaz). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- BATI, U. (2005). Bir Anlam Yaratma Süreci ve İdeolojik Yapı Olarak Reklamın Göstergebilim Bir Bakış Açısıyla Çözümlemesi. Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 175 - 190.
- KARAMAN, M. (2021). Görsel Pedagojik Farkındalığa Dayalı Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Bir Eylem Araştırması. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KEBA EKİNCİ, D. (2019). Tüketim Kültürü ve İkna Bağlamında Reklamda Retorik Figürlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. IBAD Sosyal Bilimler Dergisi Özel Sayı, 659-677.
- ÖĞÜT, Ç.G. (2008). Popüler Kültürün Toplumsal Etkileri ve Pop Sanat. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- ŞAHİN, M.C. (2005). Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 25(2) 157-181.
- TANRIVERDİ, B. ve APAK, Ö. (2013). Görsel okuryazarlık üzerine bir içerik analizi. Uludağ Üniversitesi

Presentation ID / Sunum No: 21

Oral Presentation / Sözlü Sunum

ORCID ID: 0000-0002-3983-4227

L. S. Barhudarov'un Çeviri Dönüşümleri

Dr. Öğretim Üyesi Nuray Dönmez
Selçuk Üniversitesi

Özet: Rusya'da çeviribilim alanında ortaya konan kuramsal çalışmalar yazınsal ve dilbilimsel olmak üzere iki ekol çerçevesinde yürütülmektedir. Yazınsal ekolün destekçileri çeviriyi edebi ve sanatsal unsurları ön planda tutarak yorumlayanlardır. Dilbilimsel ekolün destekçileri ise çevirinin ağırlıklı olarak dilbilimsel öğeler temelinde analiz edilmesi gerektiğini savunanlardır. 1970'lerde Rusya'da kuramsal çeviri çalışmaları doruk noktasına ulaşır. Dilbilimsel çeviribilimin önemli temsilcilerinden biri L. S. Barhudarov'dur. Barhudarov 1975 yılında yayımlanan "Dil ve Çeviri" adlı çalışmasında çevirinin özü, çeviride anlambilim ve göstergebilim ekseninde geliştirdiği dilsel içerik ile çeviri dönüşümleri gibi konuları ele almıştır. Çeviri esnasında çevirmene kılavuzluk eden ve alet çantasını dolduran çeviri stratejileri Batıda ve Rusya'da farklılık gösterir. Batıda çeviri stratejileri olarak adlandırılırken, Rusya'da sınıflandırmaya gidilmiş ve kimi Rus araştırmacılar Batıdaki gibi çeviri stratejileri kullanımını uygun bulurken kimileri de çeviri dönüşümleri ifadesini ortaya koymuştur. Barhudarov söz konusu çalışmasında çeviri dönüşümlerini dört grupta ele alır. Çalışmada Barhudarov'un detaylı olarak ele aldığı çeviri dönüşümlerine örneklerle işlevsellik kazandırmak ve Türkçe literatürde tanınır kalmak amaçlanmıştır. Çalışmaya bütüncü olarak Venedikt Yerofeyev'in 1970'de tamamladığı ancak Rusya'da 1988 yılında yayımlanma imkânı bulan "Moskova-Petuşki" adlı poeması seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: L.s. Barhudarov, Dilbilimsel Çeviribilim, Çeviri Dönüşümleri, Çeviri Stratejileri, Moskova-Petuşki

Translation Transformations of L. S. Barhudarov

Abstract: Theoretical studies in the field of translation studies in Russia are carried out within the framework of two schools, literary and linguistic. Supporters of the literary school are those who interpret the translation by prioritizing literary and artistic elements. Supporters of the linguistic school are those who argue that translation should be analyzed mainly on the basis of linguistic elements. In the 1970s, theoretical translation studies reached their peak in Russia. One of the important representatives of linguistic translation studies is L. S. Barhudarov. In his work titled "Language and Translation" published in 1975, Barhudarov dealt with the essence of translation, linguistic content developed on the axis of semantics and semiotics in translation, and translation transformations. Translation strategies that guide the translator during translation differ in the West and in Russia. While there were translation strategies in the West, a classification was made in Russia, and some Russian researchers found it appropriate to use translation strategies as in the West, while others put forward the expression of translation transformations. In his work, Barhudarov studies translation transformations in four groups. It is aimed to bring functionality to the translation transformations that Barhudarov discussed in detail and to make them known in the Turkish literature. Venicet Yerofeyev's poem "Moscow-Petushki" which was completed in 1970 but had the opportunity to be published in Russia in 1988, was chosen for the study.

Keywords: L.s. Barhudarov, Linguistic Translation Studies, Translation Transformations, Translation Strategies, Moscow-Petushki

GİRİŞ

“Dönüşümler çeviri mesleğinin özüdür”.

R. K. Minyar Beloruçev

Farklı dil taşıyıcısı olan insanların iletişim kurmasında ve sosyalleşme sürecinde ilk olarak iki dilli kişiler aracılığıyla sözlü çevirinin, yazının icadının ardından ise yazılı çevirinin rolü oldukça güçlüdür. Toplumların birbiriyle temas halinde olması birçok alanda değerleri (kültür, sanat, edebiyat) zenginleştirmenin kapısını açmıştır. Çeviri tarihine bakıldığında çevirinin kuramsal yönüne ilk kez değinen ve yoğunlaşanlar çevirmenler olmuştur. Ancak bilimsel boyutta bir çeviri kuramından bahsetmek XX. yy.’in ortalarında mümkün olur.

Dilbilimcilerin kendileri de başlangıçta çeviri etkinliğini dilbilimsel etkenler söz konusu olmadığı sürece dilbilimsel araştırmalara dâhil etmeyi, onun nesnesi kılmayı gerekli görmemişlerdir. XX. yy. ortalarında ise dilbilimcilerin çeviri faaliyetlerine bakış açıları değişir. Çeviri sürecinin dilsel özüne, dilsel faktörlere, bu faktörlerin bilgi aktarımındaki doğruluk oranını ne ölçüde sınırladığını belirlemeye çalışırlar. Çeviri pratiğiyle karşı karşıya gelen bir terim olarak algılanan çeviri kuramı, araştırma konusuna bağlı olarak edebi çeviri çalışmaları, etnografik çeviri çalışmaları, tarihsel çeviri çalışmaları vb. olarak sınıflandırılır. Modern çeviri çalışmalarında önde gelen yaklaşım, çeviriyi dilbilimsel bir olgu olarak inceleyen dilbilimsel çeviri çalışmalarına aittir (Parşin,2000: 3-5).

Dilbilimsel çeviribilimin önemli temsilcilerinden biri L. S. Barhudarov’dur. Barhudarov 1975 yılında yayımlanan “Dil ve Çeviri” (Язык и перевод) adlı çalışmasında çevirinin özü, çeviride anlambilim ve göstergebilim ekseninde geliştirdiği dilsel içerik ile çeviri dönüşümleri gibi konuları ele almıştır. Göktürk (1994, s.17), “Gerçekte çevirmenin hem kaynak dilin hem de çeviri dilinin işleyiş düzenini çok iyi bilmesi, ikisinde de dilbilgisel öğeleri çözümlenebilecek yetide olması, yabana atılamayacak bir noktadır” der. Barhudarov’un kaynak dilden hedef dile geçişte dilin dilbilimsel öğelerine yoğunlaşarak çözümlenme yöntemleri geliştirmesi ve yetkin bir çevirinin ortaya çıkabilmesi için geliştirdiği stratejiler, Göktürk’ün önemle vurguladığı bakış açısıyla benzerlik göstermektedir.

Diller arası farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda; aktarım esnasında kaynak dildeki bilgiyi koruyabilmek ve eş değerliği sağlayabilmek için çeviri dönüşümleri / stratejileri birçok çeviri yönteminin temeli niteliğindedir.

1. Çeviri Dönüşümleri Kavramı ve Barhudarov’un Çeviri Dönüşümleri Sınıflandırması

Rus dilbilim ve çeviribilimciler çeviri dönüşümlerini sözdizimsel, leksikolojik ve dilbilgisel gibi farklı açılardan ele alarak ve nicelik olarak farklı sayılarda gruplandırarak ortaya koymuşlardır. Ancak V. N. Komissarov ve L. S. Barhudarov gibi araştırmacıların ortaya koyduğu çeviri stratejilerinden (dönüşümlerinden) çok daha önce geliştirilen batılı araştırmacıların özellikle de Kanadalı dilbilimciler olan J. P. Vinay ve J. Darbelnet’in çalışmalarının alandaki Rus araştırmacılara kılavuzluk ettiğini belirtmek gerekir. Komissarov, “Genel Çeviri Kuramı” (Общая теория перевода) adlı kitabında Kanadalı dilbilimcilerin 1958’de Paris’te çıkan ve birkaç kez yeniden yayımlanan “Fransızca ve İngilizcenin Karşılaştırmalı Biçembilimi. Çeviri Kuramı” adlı eserde çeviri stratejilerine yönelik ortaya konan yöntemin “birçok dil çiftinde üretilmiş eserlerin çevirilerini analiz etmek için kullanıldığını ve çok sayıda çalışmanın oluşturulmasına ivme kazandırdığını” (Komissarov, 2000: 30) vurgular.

Rus araştırmacılar çeviri dönüşümleri kavramını netleştirmek için açıklama yoluna gitmişlerdir. N. K. Garbovski’ye göre çeviri dönüşümü (Garbovskiy, 2007: 366); çevirmenin yetkinliği sonucu algılanan ve anlaşılın anlam sisteminin diller arası bakışsımsızlık nedeniyle hedef dilin biçimlerine bürünmüş az çok benzer bir anlam sistemine dönüştürüldüğü çeviri sürecidir. Barhudarov “Dil ve Çeviri” adlı çalışmasında iki dilin biçimsel ve anlamsal sistemlerindeki farklılıklarına rağmen çeviri eş değerliğine (çeviri yeterliliğine) ulaşabilmek için çevirmenin çeviri dönüşümlerini gerçekleştirebilmesi / uygulayabilmesi gerektiğini belirtir. Ancak bu sayede kaynak metnin içerdiği bilgilerin tamamını çeviri metnin normlarına sıkı sıkıya bağlı kalarak, mümkün olduğu kadar eksiksiz bir şekilde aktarabilmek mümkün olacaktır (Barhudarov, 1975: 190). Barhudarov çeviriyi bir sürecin ürünü, sürecin kendisi olarak görür. “Süreç”le çevirmenin beyninde gerçekleşen psiko-fizyolojik süreci yani zihinsel etkinliği (bu kuşkusuz sözlü çeviride büyük öneme sahiptir) kastetmez. Bir dille oluşturulmuş bir metnin başka bir dildeki bir metne süreç yani diller arası bir dönüşüm (преобразование) / dönüştürme

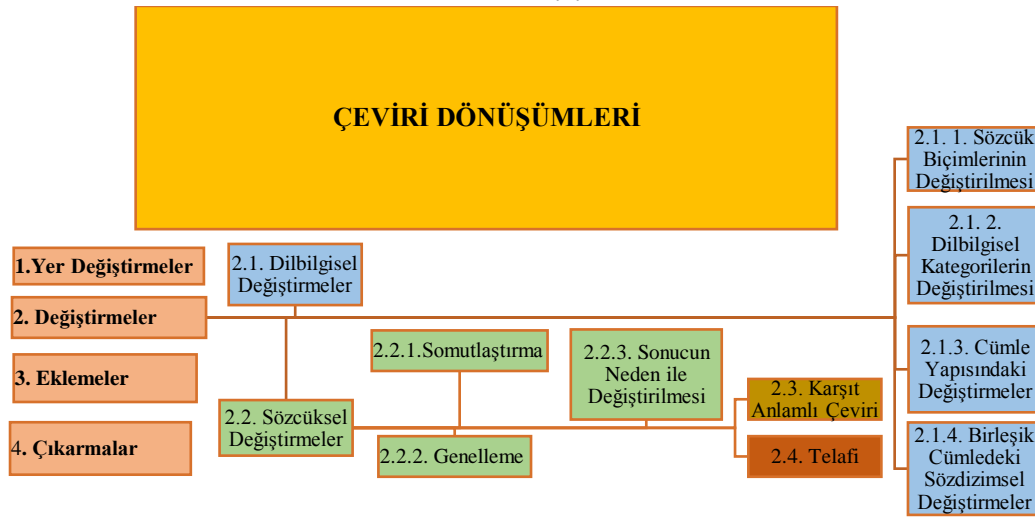

(трансформация) olduğunu belirtir. Çeviri sürecini dilbilimsel açıdan ele alarak “dönüşüm / dönüştürme” terimini şöyle açıklar:

“A dilinde kaynak metne sahip olan bir çevirmen ona belirli işlemler uygulayarak (çeviri dönüşümleri) a metni ile belirli ilişkiler içinde olan B dilinde b metnini oluşturur. Bu dilsel (diller arası) işlemler, dilbilimsel alanda “çeviri süreci” dediğimiz aşamadır. Dolayısıyla çeviri, belirli bir dönüşüm türü, yani diller arası dönüşüm olarak düşünülebilir. Bu bağlamda dilbilimsel çeviri kuramının konusunun diller arası bir dönüşüm, yani bir dildeki bir metnin başka bir dilde eşdeğer bir metne dönüştürülmesi olarak çeviri sürecinin bilimsel açıklaması olduğunu söyleyebiliriz” (Barhudarov, 5-6).

Barhudarov’un ortaya koyduğu ve uzun bir tarihsel geçmişe sahip olan “dönüşüm” kavramı zamanla çeviri kuramına dâhil olur. Ünlü düşünür adı geçen çalışmasında çeviri dönüşümlerini yer değiştirmeler (перестановки), değiştirmeler (замены), eklemeler (добавления) ve çıkarmalar (опущения) olmak üzere dört grupta ele alır¹.

1.1. L. S. Barhudarov’un Çeviri Dönüşümleri 1.2.

İlk sırada ele aldığımız yer değiştirmeler; çeviri esnasında kaynak metindeki dil öğelerinin konumuna (sıralamasına) göre yer değiştirmesidir. Çeviri sürecinde sözcüklerin, söz öbeklerinin, karmaşık bir cümlenin bir kısmının veya basit bir cümlenin öğelerinin yer değiştirmesi olarak karşımıza çıkar (Barhudarov, 190). Rusça-Türkçe dil çifti düşünüldüğünde cümle yapılarının oldukça farklı olduğu görülmektedir. Rusçada özne+ yüklem+ tümleç sıralaması söz konusuysen Türkçede yüklem en sonda yer alır. Örneğin; “Он знал меня” cümlesinin çevirisi “O tanıyordu beni” şeklindedir. Rusça cümle öğelerinin sıralaması bu şekildeyken Türkçede belirtili nesne olan “beni” yüklemden önce gelir ve Türkçeye “ O beni tanıyordu” şeklinde aktarılır. Başka bir örnek verecek olursak; “Вчера вечером в Москве произошла авария” cümlesinde sözdizimsel açıdan Rusçada *Вчера вечером* ^{Zaman zarfı} *в Москве* ^{Dolaylı Tümleç} *произошла* ^{Yüklem} *авария* ^{Özne} şeklinde iken Türkçede zaman zarfı ve dolaylı tümlecin önem derecesine göre yeri değişebilmektedir ve “Dün akşam ^{Zaman zarfı} Moskova’da ^{Dolaylı Tümleç} bir kaza ^{Özne} oldu ^{Yüklem}” olarak aktarılır.

İkinci sırada yer alan değiştirmeler; dilbilgisel (грамматические замены) ve sözcüksel değiştirmeler (лексические замены) olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Dilbilgisel değiştirmeler; *sözcük biçimlerinin değiştirilmesi* (замены форм слова), *dilbilgisel kategorilerin değiştirilmesi* (замены частей речи), *cümle yapısındaki değiştirmeler* (замены членов предложения) ve *birleşik cümledeki sözdizimsel değiştirmeler* (синтаксические замены в сложном предложении) olmak üzere alt kategorilere ayrılır. Sözcük biçimlerinin değiştirilmesi; isimlerde sayının, fiillerde zamanın vs. değişmesi anlamına gelirken, dilbilgisel kategorilerin değiştirilmesine örnek olarak ise kaynak dilde bir ismin çeviride zamirle aktarılması (Barhudarov, 195) gösterilebilir. Cümle yapısındaki değiştirmelere pasif yapıdaki bir cümlenin aktif yapıyla aktarılması veya tam tersi bir durum örnek teşkil eder. Birleşik

¹Kozan (2020) “Dilbilimsel Çeviri Kuramı Rusça-Türkçe Çeviri Sorunları ve Stratejileri” adlı kitabında L. S. Barhudarov’un çeviri dönüşümlerine değinmiştir (bknz: s.222-225).

cümledeki sözdizimsel değiştirmeler ise birleşik yapıdaki bir cümlede basit bir cümle ile aktarılması veya tam tersi durumlarda, temel cümle ve yan cümlede yer değiştirmesinde, kaynak metinde bağlaçla ifade edilen bir durumun çeviride bağlaç kullanılmadan aktarıldığı vb. dönüşümlerde kullanılır.

Sözcüksel değiştirmeler ise; *somutlaştırma* (конкретизация), *genelleme / genelleştirme* (генерализация), *sonucun neden ile değiştirilmesi* (замена следствия причиной), *karşıt (anlamli) çeviri* (антонимический перевод) ve *telafi* (компенсация) şeklinde beş alt sınıflandırmada ele alınır. Somutlaştırma; kaynak dilde geniş bir anlama sahip olan bir sözcüğün veya söz öbeğinin hedef dilde daha dar anlama sahip bir sözcük veya söz öbeğı ile aktarılmasıdır (Barhudarov, 210). Genelleme / genelleştirme ise somutlaştırmanın tam tersi bir anlama sahiptir. Kaynak dilde dar anlama sahip bir sözcük biriminin çevrilen dilde daha geniş bir anlam bulmasıdır (Barhudarov, 212). Telafi yöntemi kaynak dilde oluşturulmuş bir metinde yer alan bir veya birden fazla unsurların çevrilmemiş veya eksik çevrilmiş kalmasından kaynaklanan anlam kaybını telafi etmek için kullanılır. Hedef dilde karşılığın olmadığı durumlarda başvurulan yöntemde erek metne aktarılan kısmın kaynak metindekiyle mutlaka aynı yerde olması gerekmez (Barhudarov, 217-218). Sonucun neden ile değiştirildiğı durumlarda ve kaynak dilde olumlu bir cümlede hedef dile olumsuzluk ekiyle aktarıldığı veya tam tersinin uygulandığı karşıt çeviri, Barhudarov'un sınıflandırmasında yer alan diğer sözcüksel değiştirmelerdir.

Üçüncü sırada ise çevrilen metinde sözcük eklemelerine ihtiyaç duyulduğı, ancak bu şekilde çevirinin erek dilde anlam karşılığını bulduğı durumlarda başvurulan eklemeler (добавления) ve son olarak dördüncü sırada ise eklemenin tam tersi olan çıkarmalar (опущения) dönüşümleri yer alır. Çalışmada çeviri dönüşümleri karşılaştırmalı metin analizi yapılarak ortaya konacaktır.

2. “Moskova-Petuşki” Poeması’ndan Örneklerle Çeviri Dönüşümleri

1.Yer değiştirmeler

Он всегда , когда бывал у Панаевых, просил ставить ему на стол особый розовый бокал... (s.42)	Panayev’lerde misafirlikte olduğı her defasında masasına diğerlerinden ayırt edilecek pembe bir kadeh koyulmasını rica edermiş ... (s.79)
---	---

Ruşça cümlede zaman zarfı öznenin hemen sonra yer almıştır. “Panayev’lerde olduğı” kısmı ise virgül ile ayrılmıştır. Türkçeye aktarımda ise cümlede öznesi gizlidir. Cümlede “Panayev’lerde misafirlikte olduğı her defasında” kısmı bir araya gelerek zaman zarfını oluşturmuştur. Ayrıca Rusça ve Türkçedeki dil dizgesi farklılığı nedeniyle Rusçada ortada yer alan yüklem, Türkçede sondadır.

Последние, предсмертные слова Антон Чехова какие были? (s.42)	Anton Çehov’un ölmeye önceki son sözleri neydi? (s.79)
--	---

Yukarıda yer alan isim cümlesinde cümlede öznesini oluşturan “Anton Çehov’un ölmeye önceki son sözleri”nde Türkçede “Anton Çehov’un” kısmı cümlede başında yer alırken Rusçada tamlama oluşturma yapısının Türkçedekinin tam tersi olması nedeniyle ortada yer almaktadır.

2. Değiştirmeler

2.1. Dilbilgisel Değiştirmeler

2.1.1. Sözcük biçimlerinin değiştirilmesi

Но ведь в 11 утра она должна меня ждать . (s.72)	Onun saat 11’de beni beklemesi gerekiyordu! (s.128)
А с Хересом получилось так. (s.75)	Heres’in durumu ise şöyle . (s.133)

İlk örnekte Rusçada şimdiki zamanda kurulan cümle Türkçeye geçmiş zamanda, ikinci cümlede ise Rusçada geçmiş zamanda ifade edilen cümle Türkçeye şimdiki zamanda aktarılmıştır.

2.1.2. Dilbilgisel Kategorilerin Değiştirilmesi

А вот уж это - ваш покорный слуга , экс-бригадир монтажников ПТУСа – автор поэмы «Москва-Петушки». (s.19)	Bu ise bendeniz , iletişim teknikeri üretim dairesi montaj işçilerinin eski ustabaşı ve Moskova-Petuşki poeminin yazarının grafiği. (s.40)
--	---

Ruşçada sıfat+isimle ifade edilen ve “itaatkâr hizmetçiniz” olarak çevirebileceğimiz ve öznenin bir kısmını oluşturan söz öbeği, “bendeniz” yani isim olarak çevrilmiştir.

2.1.3. Cümle Yapısındaki Değiştirmeler

На запотевшем стекле чьим-то пальцем было написано “...” (s.77)	Buharlaşmış camda birileri parmağıyla “...” yazmıştı ... (s.136)
--	---

Ruşçada edilgen yapıyla ifade edilen durum Türkçede etken yapıyla yer almıştır.

2.1.4. Birleşik Cümledeki Sözdizimsel Değiştirmeler

«Делегаты! Если у меня когда-нибудь будут дети, я повешу им на стену портрет прокуратора Иудеи Понтия Пилата, чтобы дети росли чистоплотными. » (s.68)	-Delegeler! İleride bir gün çocukların olursa, dürüst yetişsinler diye , duvarlarına Yahudilerin Savcısı Pontius Pilatus’un portresini asacağım. (s.122)
Я вам говорил, что надо революционизировать сердце, что надо возвышать души до усвоения вечных нравственных категорий... (s.68)	-Size devrimi kalplerle yapmak, ruhu ebedi ahlaksal kategoriler düzeyine yükseltmek gerektiğini söyledim... (s.122)

Kaynak dilde birleşik cümle yapılarında yer alan bağlaçlar hedef dile tek yüklemi olan basit cümleler içerisinde aktarılmıştır.

2.2. Sözcüksel Değiştirmeler

2.2.1. Somutlaştırma

Из глаз рассказчика вытекала влага, и он был взволнован (s.52)	Anlatıcının gözünden nemler damlıyordu ve adam heyecanlıydı. (s.94)
---	--

Ruşçada “o” kişi zamiri kullanılmışken Türkçede eylemi yapan kişiyi daha belirgin kılmak için “adam” kelimesi kullanımı tercih edilmiştir.

2.2.3. Sonucun neden ile değiştirilmesi

А ведь ты бригадир и, стало быть , «маленький принц». (s.18)	Sen ustabaşısın, yani küçük bir prencin . (s.39)
---	--

“Стало быть: oldun /olmaya başladın” şeklinde çevrilir. Cümle aktarımında zaman uyumsuzluğu söz konusudur. “ustabaşı” olma durumu “prens” olma durumundan sonra olmuştur. Ayrıca “ve” bağlacı yerine açıklama öncesi kullanılan “yani” kelimesi tercih edilmiştir.

2.3. Karşıt Anlamlı Çeviri

Он не переставая смеяться, схватил меня за нос двумя суставами и куда-то потащил... (s.76)	O, gülmeye devam ederek beni burnumdan iki eklemiyle yakalayıp bir yerlere sürükledi. (s.135)
---	--

Ruşçada kelimesi kelimesine çevirisi “gülmeyi kesmeden” dir. Ruşçada olumsuzluk ekiyle ifade edilen durum Türkçeye “gülmeye devam ederek” şeklinde olumlu cümle içerisinde aktarılmıştır.

Что ж мне оставалось делать, как не идти в Париж? (s.57)	Paris’e gitmek dışında başka çarem mi kalmıştı? (s.102)
---	--

“Paris’e gitmekten başka ne yapabilirdim ki?” veya çevirmenin ifade ettiği şekliyle “Paris’e gitmek dışında başka çarem mi kalmıştı?” şeklinde aktarabileceğimiz cümlelerin Ruşçasında olumsuzluk eki kullanılırken Türkçeye aktarımı olumludur.

3.Eklemeler

Последние, предсмертные слова Антона Чехова какие были? (s.42)	Anton Çehov’un ölmeden önceki son sözleri neydi? (s.79)
... глубоко спрятанные, притаившиеся, хищные и перепуганные глаза... (s.12)	O gözler derinlere gizlenmiş, sinmiş, vahşi ve korkutulmuş gözlerdir.... (s.29)
А потом (слушайте), а потом, когда они узнали, отчего умер Пушкин, я дал им почитать «Соловьиный сад», поэму Александра Блока. (s.16)	Sonra (burasını iyi dinleyin), sonra ise onlar Puşkin’in neden öldüğünü öğrendiler, ben onlara Aleksandr Blok’un “Bülbül Bahçesi” adlı poemini verdim okumaları için. (s.38)

Cümlelerde ilk örnekte “son”, ikinci örnekte “o gözler” ve üçüncü örnekte “burasını iyi” kelimeleri eklenerek erek dile aktarımda anlama netlik kazandırmak veya vurgu yapmak amaçlanmıştır.

4.Çıkarmalar

Во всей земле... во всей земле, от самой Москвы и до самых Петушков- нет такого, что было бы для меня слишком многим... (s.24)	“Tüm yeryüzünde... tüm yeryüzünde Moskova’dan Petuşki’ye kadar benim için fazla diye bir şey yoktur... (s.48)
---	--

Kaynak dilde vurguyu üzerine çeken “oldukça” kelimesi “fazla” kelimesinden önce yer almaktadır. Ancak erek dile yansıtılmamıştır.

SONUÇ

Barhudarov’un çeviri dönüşümleri birçok Rus araştırmacıyla ortak noktalara sahip olmanın yanı sıra dönüşümlerin kapsamlı bir şekilde sınıflandırılması, çeviri çözümlemelerinde doyurucu ve etkili bir uygulama alanı bulmuştur. Araştırmacının tipolojisi diller arası dönüşümleri net bir şekilde tespit etmeyi, başka bir ifadeyle çeviri dönüşümleriyle başa çıkabilmeyi mümkün kılar. Bunun yanı sıra söz konusu dönüşümler, çevirinin dilbilimsel temellerini ortaya çıkarma, betimleme ve bu sayede somutlaştırarak işlevsellik kazandırmayı sağlamıştır. Çevirinin dilbilimsel araştırmaların bir nesnesi olduğunun altını çizen çeviri dönüşümleri, çeviri faaliyet türlerinin sınıflandırılmasında da temel olmuştur.

Günümüzde çeviri dönüşümlerinin sınıflandırması üzerine yoğun çalışmalar yapan araştırmacılar çeviri kuramında mevcut bilgi havuzu üzerinden bir genelleştirmeye giderek kapsamlı bir sınıflandırma ortaya çıkarma eğilimi gösterirler. Bu bağlamda Barhudarov’un yapmış olduğu kapsamlı sınıflandırma, günümüz çalışmalarının zeminini oluşturması açısından değerlidir.

KAYNAKÇA

- BARHUDAROV, L. S. (1975). Yazık i perevod, Mejdunarodniye Otnoşeniya, Moskva.
- GARBOVSKIY, N. K. (2007). Teoriya perevoda, İzdatel'stvo MGU, Moskva.
- GÖKTÜRK, A. (1994). Çeviri: Dillerin Dili, YKY, İstanbul.
- KOMİSSAROV, V.N. (2000). Obşçaya teoriya perevoda: uceb. posobiye, ÇeRo, sovместno s «Yurayt», Moskva.
- KOZAN, O. (2020). Dilbilimsel Çeviri Kuramı Rusça-Türkçe Çeviri Sorunları ve Stratejileri, Gece, Ankara.
- PARŞİN, A. (2000). Teoriya i praktika perevoda, Russkiy yazık, Moskva.
- YEROFEYEV, V. (1973). Moskva-Petuşki, Samizdat.
- YEROFEYEV, V. (2017). Moskova-Petuşki, (Çev.) DIRİK, A.R., NotaBene, İstanbul.